

SONJA RAGUŽ*, ANA-MARIJA HORJAN**, KREŠIMIR MAMIĆ***

Značaj strateških dokumenata u proaktivnom načinu rada s posebnim naglaskom na terorizam

Sažetak

Proaktivno djelovanje policije kao jedan od temeljnih mehanizama odgovora na moderne oblike sigurnosnih ugroza predstavlja odmak od tradicionalnog reaktivnog modela djelovanja policije utemeljenog na širokom shvaćanju policije kao isključivo represivnog tijela. Izgradnja proaktivnih modela djelovanja policije uključuje primjenu znanstvenih i stručnih metodologija planiranja i programiranja rada kao i primjenu teorijskih i praktičnih dostignuća znanstvenih disciplina kriminalistike, kriminologije, sociologije, psihologije te brojnih drugih znanosti ali i praktičnih naučenih lekcija značajnih za organizaciju djelovanja policije.

Razvoj novih oblika sigurnosnih ugroza, osobito onih koji prate društveni, tehnološki, informacijski i komunikacijski razvitak modernog doba, pomiče fokus djelovanja policije s tradicionalnih reaktivnih modela ka modernim proaktivnim modelima. Terorizam zasigurno predstavlja jednu od sigurnosnih ugroza najviše razine koja potražuje primjenu proaktivnih mehanizama djelovanja policije. Proaktivno djelovanje policije, za razliku od reaktivnog, zahtijeva pomno planiranje aktivnosti koje podrazumijeva uključivanje brojnih društvenih čimbenika. Planiranje aktivnosti u proaktivnom dijelu spektra policijskog djelovanja, osobito zbog horizontalnog pristupa brojnih čimbenika, traži uspostavljanje jasnih odrednica kroz strateške i operativne dokumente kako bi se jamčila njihova provedivost.

Ključne riječi: *proaktivno djelovanje, strateški dokumenti, terorizam.*

* Sonja Raguž, pomoćnica načelnika Uprave kriminalističke policije, Ravnateljstvo policije.

** Ana-Marija Horjan, voditeljica Odjela kriminalističkih evidencija, Služba kriminalističko-obavještajne analitike, Policijski nacionalni ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta, Uprava kriminalističke policije, Ravnateljstvo policije.

*** Krešimir Mamić, načelnik Sektora općeg kriminaliteta, terorizma i ratnih zločina, Uprava kriminalističke policije, Ravnateljstvo policije.

Stavovi izneseni u ovom radu predstavljaju osobne stavove autora te ne predstavljaju službena stajališta institucija iz kojih autori dolaze.

UVOD

Tradicionalni modeli djelovanja policije koji su ponajprije zasnovani na reaktivnom i događajima vođenom pristupu ne pronalaze svoje mjesto u učinkovitom suprotstavljanju modernim sigurnosnim ugrozama. Naime, terorizam, radikalizam, nasilni ekstremizam, računalni kriminalitet, transnacionalni organizirani kriminalitet, ali i brojne druge "tradicionalne" sigurnosne ugroze zahtijevaju razvoj novih pristupa djelovanja policije. Jedna od karakteristika ovih sigurnosnih ugroza ogleda se i u tome da njihove posljedice toliko teško pogađaju društvo, da njihovo suzbijanje predstavlja zakašnjelu reakciju te gotovo isključivo pokušaj umanjavanja negativnih posljedica. Moderne države u izgradnji nacionalnih politika prevencije i suzbijanja kriminaliteta kroz izgradnju strateških nacionalnih okvira daju značajnu političku potporu implementaciji stručnih rješenja koja oblikuju djelovanje policije, ali i drugih dionika društvenog odgovora na moderne oblike ugroza. Uloga strateških stupova – strateških i operativnih dokumenata nacionalne razine u izgradnji proaktivnih modela djelovanja policije predstavlja temelj za razvoj učinkovitih operativnih provedbenih dokumenata.

Cilj je ovog rada prikazati ulogu strateških i operativnih dokumenata u području prevencije i suzbijanja terorizma u izgradnji proaktivnih modela postupanja policije u odnosu na specifične sigurnosne ugroze od terorizma. Metodologija koju autori namjeravaju koristiti pri izradi ovog rada odnosi se na analizu odnosa postojećih strateških dokumenata i modela postupanja policije u prevenciji i suzbijanju terorizma. Znanstveni doprinos ovog rada trebao bi se ogledati u zaključnim preporukama za unaprjeđenje proaktivnog pristupa prijetnjama od terorizma kroz njihovu implementaciju u postojećim i budućim strateškim i operativnim dokumentima, ali i preporukama za primjenu konkretnih mjera u području borbe protiv terorizma.

1. TRADICIONALNI MODELI I PROAKTIVNI NAČIN RADA

Tradicionalni model policijskog postupanja polazi od pretpostavke da je temeljna zadaća policije u društvu održavanje reda i poretka te otkrivanje i rješavanje kaznenih djela (Cajner Mraović i sur. 2003). Posljedica takvih polazišnih pretpostavki ogleda se u činjenici da je od kvalitete obavljanja policijskog posla i pozicioniranja policije kao ravnopravnog dionika u društvu te važnog čimbenika društvene ravnoteže, daleko važnija kvantiteta koja se mjeri u statističkim pokazateljima koji prate pojedina područja rada. Statistički pokazatelji rezultata rada koji zauzimaju centralno mjesto u tradicionalnom modelu policijskog postupanja odnose se na broj podnesenih kaznenih prijava i drugih optužnih akata te izvješća tužiteljstvu, broj poduzetih redovnih i izvanrednih zadaća i operativno-taktičkih policijskih radnji, broj provjerenih osoba i dr.

Ukorištenost tradicionalnog modela policijskog postupanja očituje se i u tome što se pojedini gradovi u Republici Hrvatskoj kroz medije proglašavaju "sigurnijima" od drugih prema statističkim pokazateljima kretanja kriminaliteta, što svjesno ili nesvjesno motivira i usmjerava sustav na implementaciju tradicionalnih modela u cilju prihvatljivijeg prikazivanja uspješnosti u provođenju zadaća kroz kvantitativne pokazatelje broja poduzetih aktivnosti.

S druge strane, proaktivni model podrazumijeva korištenje postojećih operativnih i analitičkih kapaciteta u cilju predviđanja budućeg stanja te donošenje procjena o kretanju

sigurnosnih pojava, na temelju čega se unaprijed planski i usmjereno pripremaju aktivnosti policije kako bi se u najvećoj mogućoj mjeri otklonili svi čimbenici koji mogu povoljno utjecati na negativan razvoj sigurnosnog stanja. Takav pristup omogućuje poduzimanje odgovarajućih aktivnosti i prije nego što je došlo do utjecaja negativnih sigurnosnih pojava na redovne tekovine društva. Proaktivni model omogućava uklanjanje uzroka nastanka sigurnosnih ugroza, a ukoliko karakteristike negativnih sigurnosnih pojava u konkretnim okolnostima ne dozvoljavaju mogućnost izbjegavanja nastanka negativnog sigurnosnog stanja, proaktivni model omogućuje umanjeње štetnih posljedica nastupajuće sigurnosne ugroze.

Pojedini autori opisujući odnos tradicionalnog reaktivnog i modernog proaktivnog modela policijskog postupanja navode kako u reaktivnom modelu policija dolazi na poziv građana dok se kod proaktivnog modela policija unaprijed nalazi na mjestu izvora sigurnosne ugroze te poduzimajući mjere u cilju sprječavanja nastanka posljedice daje osjećaj sigurnosti građanima (Cajner Mraović i dr. 2003).

Od policije se danas očekuje da bude izuzetno učinkovita, proaktivna u predviđanju i rješavanju mogućih sigurnosnih rizika, te da istodobno bude racionalna u pogledu korištenja resursa (Vitez, D., Balgač, I., 2016). Za postizanje zahtjeva koje moderno društvo stavlja pred policiju nije dovoljno samo implementirati modele proaktivnog postupanja. Naime, tradicionalni policijski model koji je zasnovan na reaktivnom pristupu potrebno je reformirati i uz primjenu novih metodologija prilagoditi kako bi ga se uspješno koristilo zajedno s proaktivnim pristupom.

Učinkoviti način proaktivnog rada je svakako ILP model (akronim engleskog izvornika *Intelligence Led Policing*) koji nije ništa drugo nego poslovni model u kojem su prikupljanje i analiza informacija ključni za donošenje strateških i operativnih odluka pri upravljanju određenim poslovnim procesom, drugim riječima policijski posao je vođen (kriminalističko) obavještajnim informacijama. ILP model je prepoznat kao vrsta učinkovite strategije koja usmjerava i upravlja poslovne policijske procese i olakšava ispunjavanje policijskih zadaća koje se odnose na smanjenje ugroza, otkrivanje počinitelja kaznenih djela i prevenciju kaznivih radnji te svakako ima svoje mjesto u prevenciji i suzbijanju terorizma.

***Intelligence Led Policing* – Kriminalističko-obavještajni model rada**

U kontekstu kriminaliteta, ILP model se odnosi na činjenicu da se policijski posao upravlja kriminalističko-obavještajnim informacijama. Učinkovita i vješta upotreba kriminalističko-obavještajnih informacija može biti važan dodatak sredstvima koja stoje na raspolaganju policiji, a pristup donošenja odluka usmjeravan informacijama može maksimalno uvećati učinak koji policija i ostale agencije za provedbu zakona mogu imati s ograničenim sredstvima koja im stoje na raspolaganju.

ILP je kao europski koncept policijskog postupanja 10. rujna 2007. godine usvojen kao standardni model rada policije na kolegiju glavnog ravnatelja policije i od tada se uspješno implementira i razvija u policijsko postupanje. Prihvaćanjem novoga poslovnog kriminalističko-obavještajnog modela rada hrvatska policija postupa usmjereno, te kroz prikupljanje podataka i njihovu kriminalističko-obavještajnu obradu, određuje prioritete u svome postupanju, ali i određuje resurse koji će se koristiti u bavljenju pojedinim problemom.

Karakteristika ILP koncepta je poštovanje kriminalističko-obavještajnog procesa odnosno ciklusa. Ovaj ciklus pruža mehanizme koji osiguravaju konzistentnost upravljanja informacijama koje će biti korištene kako bi se kreirale obavještajne informacije. Ovaj poslovni proces je primjenjiv kod svih oblika kaznenih djela te svojom sistematizacijom olakšava kriminalističko istraživanje. Istraživanje kažnjivih radnji slijedi korake obavještajnog procesa koji obuhvaća niz operativnih aktivnosti ili postupaka koji vode do najpreciznijeg i valjanog zaključka koji se može izvesti na temelju raspoloživih informacija.

ILP model podrazumijeva kategoriziranje poslovnog procesa na razine postupanja policije kako bi se olakšano postupalo po prioritetima svake razine postupanja. U kontekstu organizacije policije navedena podjela razina postupanja odnosi se na postupanje lokalne razine (policajska postaja), regionalne razine (policajska uprava) i nacionalne razine postupanja. Svaka od navedenih razina orijentirana je na rješavanje kriminalističke situacije iz svoje nadležnosti čime je policijski posao učinkovitiji, a protok informacija je olakšan. Stvaranjem razina postupanja kreiran je manji i djelotvorniji policijski aparat koji je elastičniji i operativniji u svojem postupanju.

Terorizam zbog svih svojih karakteristika predstavlja policijski interes nacionalne razine s obzirom na to da se radi o pojavi koja s obzirom na posljedice, ugrožava nacionalnu sigurnost i vitalne interese Republike Hrvatske, te izaziva uznemiravanje javnosti i pravnu i osobnu nesigurnost građana. Učinkovita prevencija terorizma pronalazi svoje mjesto upravo u *ILP* modelu koji omogućuje planiranje aktivnosti na temelju prikupljenih i analitičkih obradenih podataka, koji čine podlogu za donošenje odluka o implementaciji preventivnih mjera.

2. TERORIZAM KAO MODERNI OBLIK SIGURNOSNE UGROZE

Terorizam predstavlja jednu od najopasnijih društveno-političkih sigurnosnih pojava uopće (Andonov, O. i sur. 2014). Suvremeni terorizam prepoznaje dostignuća modernog društvenog, tehnološkog, informacijskog i komunikacijskog doba te se novim pojavnim oblicima lako prilagođava brzim društvenim promjenama.

Ekspanzija terorističkih aktivnosti na europskom tlu pokazala je čitav spektar novih fenomena koji su postavili snažne izazove pred najrazvijenije policije Europe. Tu se osobito ističu fenomeni stranih terorističkih boraca i povratnika, zlouporaba interneta i društvenih mreža u svrhe radikalizacije i novačenja za terorizam, razvoj novih komunikacijskih platformi za potrebe terorističkih organizacija, pojava takozvanih vukova samotnjaka (eng. *Lonewolves*), zlouporaba migracijskih tokova za infiltraciju ekstremista iz rizičnih zemalja i dr.

Navedeni, ali i brojni drugi pojavnici, ukazuju na izrazitu prilagodljivost terorizma novim društvenim kretanjima što stavlja značajan izazov pred tijela za provedbu zakona.

Neprimjenjivost tradicionalnog reaktivnog modela djelovanja policije u području borbe protiv terorizma potrebno je promatrati prije svega u svjetlu temeljne pretpostavke učinkovitosti protuterorističkog sustava, a to je da se terorizam najuspješnije suzbija njegovom prevencijom. Naime, prevencija terorizma usmjerena je na otklanjanje uzroka i drugih čimbenika koji pozitivno utječu na razvoj radikalnih, ekstremnih i terorističkih ideologija u društvu, koje mogu dovesti do operacionalizacije takvih ideja kroz počinjenje terorističkih aktivnosti, incidenata i napada. Kako suzbijanje određenog fenomena općenito podrazumijeva njegovu prisutnost na području primjene mjera suzbijanja, tako i suzbijanje terorizma

podrazumijeva prisutnost terorizma na određenom području. Promatrajući navedeno kroz činjenicu da terorizam predstavlja jednu od najopasnijih društveno-političkih pojava, nameće se zaključak kako je potrebno strateški usmjeriti sustav u smjeru prevencije terorizma kako ne bi došlo do potrebe njegovog suzbijanja.

Strateško usmjeravanje sustava u cilju pripravnosti za pravovremeno djelovanje kod pojave prvih pokazatelja promjena u društvu koje mogu smjerati ka terorizmu moguće je provesti kroz strateške i operativne dokumente nacionalne razine za borbu protiv terorizma. Kroz takve dokumente moguće je propisati strateške smjernice ne samo za djelovanje policije nego i drugih dionika u području prevencije i suzbijanja terorizma, kako bi svoje aktivnosti usmjerili u pravcu proaktivnog djelovanja i pravovremenog društvenog odgovora na sigurnosne ugroze.

3. STRATEŠKI DOKUMENTI I NJIHOV UTJECAJ NA IZGRADNJU PROAKTIVNOG MODELA U PODRUČJU BORBE PROTIV TERORIZMA

Zadaća je strateških dokumenata da uspostave strateške okvire koji implementiraju ključne nacionalne politike u pojedinom području. U području borbe protiv terorizma, ključni strateški dokument je Nacionalna strategija za prevenciju i suzbijanje terorizma koju je Vlada Republike Hrvatske donijela 7. listopada 2015. godine. Nacionalna strategija za prevenciju i suzbijanje terorizma stavila je izvan snage dotada vrijedeću Nacionalnu strategiju za prevenciju i suzbijanje terorizma koju je Vlada Republike Hrvatske donijela 27. studenog 2008. godine. Strategija je utemeljena na pet stupova i to: prevencija terorizma, suzbijanje terorizma, zaštita od terorizma, saniranje štete i oporavak od terorističkog napada te kazneni progon i sankcioniranje.

U kontekstu proaktivnog djelovanja zasigurno je najvažniji stup - Strategija prevencije terorizma. Strategija definira prevenciju terorizma kao stvaranje takvih političkih, društvenih i ekonomskih okolnosti koje jačaju unutarnju koheziju društva i otpornost na utjecaje ekstremnih ideologija te uklanjaju preduvjete nastanka i širenja terorizma u svim elementima njegove pojavnosti. Mjerama prevencije podrazumijeva se onemogućavanje promidžbe i pozivanja na terorizam te poticanje terorizma na bilo koji način, prepoznavanje i sprječavanje radikalizacije i ekstremizama koji potencijalno mogu prerasti u terorizam, sprječavanje zloporabe institucija civilnog društva i neprofitnog sektora u terorističke svrhe, poticanje istraživanja, analize, razmjene iskustava i najbolje prakse u području onemogućavanja širenja ekstremističkih ideologija i povećanja razumijevanja i tolerancije u društvu, razvijanje ljudskih resursa za borbu protiv terorizma kroz osmišljavanje novih programa obrazovanja i usavršavanja, pri čemu je potrebno stvarati organizacijske i funkcionalne preduvjete za razvoj znanstvenog i stručnog rada u ovom području, jačanje i razvijanje svih nacionalnih sposobnosti za prevenciju terorizma.

Na navedeni način Strategija povezuje brojne društvene čimbenike od medija, institucija civilnog društva, znanstvenih institucija i drugog. Kako je zadaća Strategije uspostaviti strateške okvire djelovanja, ključni dokument za njezinu implementaciju te usmjeravanje sustava u pravcu proaktivnog djelovanja je Akcijski plan za prevenciju i suzbijanje terorizma.

Akcijski plan za prevenciju i suzbijanje terorizma, koji je Vlada Republike Hrvatske donijela u ožujku 2012. godine, operacionalizira mjere iz Strategije te uređuje aktivnosti po-

jedinih dionika protuterorističkog sustava Republike Hrvatske. Akcijski plan je utemeljen na sedam ključnih stupova i to: prevencija terorizma, suzbijanje terorizma, zaštita od terorizma, saniranje štete i oporavak od terorističkog napada, pravna infrastruktura, kazneni progon i procesuiranje, osposobljavanje, trening i edukacija za protuterorističko djelovanje i međuresorska koordinacija i međunarodna suradnja.

Akcijski plan kao ključni operativni dokument nacionalne razine u području prevencije i suzbijanja terorizma propisuje brojne preventivne mjere kojima se fokus ključnih institucija postavlja daleko prije pojave prvih pokazatelja terorističke aktivnosti. Tu je potrebno posebno naglasiti mjere kao što su analiza sadržaja otvorenih izvora u cilju detekcije promidžbe i pozivanja na terorizam, potpora kulturnim aktivnostima koje isključuju poticanje na terorizam ili stvaraju uvjete za njegov nastanak, razvijanje partnerskog odnosa sa civilnim društvom u cilju osvješćivanja potrebe za suradnjom s nadležnim institucijama glede razvijanja sigurnosne kulture u smislu prepoznavanja i informiranja o zapaženim elementima moguće vezanim za terorizam, politika potpore kulturnim aktivnostima koje sadrže elemente prepoznavanja ili smanjivanja nerazumijevanja među zajednicama i grupama sa specifičnim sociokulturnim značajkama, praćenje i analiza izvješća relevantnih nacionalnih i međunarodnih organizacija i institucija u području ljudskih prava vezano za suzbijanje terorizma, partnerski odnos i suradnja sa svim institucijama u okviru kojih je moguća zlouporaba u terorističke svrhe, poglavito u smislu edukacije za detektiranje indikatora koji upućuju na moguću zlouporabu, razvijanje partnerskog odnosa s vjerskim zajednicama i njihovo uključivanje u prikladne preventivne programe i brojni drugi.

Navedenim pristupom fokus policije kao tijela za provedbu zakona pomiče se u onu fazu kada nema naznaka terorističke aktivnosti ali je policija prisutna u interakciji s drugim društvenim čimbenicima te pravovremeno prikuplja saznanja od ključne važnosti za oblikovanje budućeg policijskog postupanja.

Na temelju odredbi Nacionalne strategije i Akcijskog plana za prevenciju i suzbijanje terorizma ali i drugih strateških dokumenata kao npr. Strategije djelovanja policije u zajednici, policija stvara strateške odnose s drugim dionicima društvenih procesa – školama, udrugama građana, vjerskim ustanovama, sportskim organizacijama, predstavnicima manjinskih naroda i sl., a osobito s lokalnom zajednicom kroz sustav Vijeća za prevenciju, kako bi provedbom aktivnosti identificirala promjene u socijalnoj okolini koje mogu ukazivati na pojavu i razvijanje radikalnih i ekstremnih ideologija koje naposljetku mogu dovesti do terorizma. Osim ranog uočavanja neželjenih promjena policija suradnjom sa širokim krugom društvenih dionika educira veliki broj osoba o indikatorima i pokazateljima negativnih sigurnosnih pojava o kojima je potrebno izvješćivati policiju. Takvom suradnjom policija posredno širi svoju prisutnost u zajednici te postaje ravnopravni partner s ostalim članovima zajednice, odgovoran za njihovu sigurnost. Ovakav primjer proaktivnog djelovanja utemeljenog na odrednicama strateških dokumenata, osim što omogućuje pravovremeno djelovanje policije, ujedno i izgrađuje odnos policije i zajednice na obostrano zadovoljstvo.

4. STRATEŠKO PLANIRANJE U POLICIJI

Strateško planiranje u policiji predstavlja proces usmjeren na definiranje krajnjih ciljeva i ključnog instrumentarija za njihovo ostvarivanje u određenim vremenskim okvirima.

Planiranjem aktivnosti na strateškoj razini omogućava se usmjeravanje kapaciteta sustava u pravcu ispunjenja zadanih ciljeva. Sam proces strateškog planiranja u policiji utemeljen je na relevantnim pokazateljima ustanovljenih analitičkom obradom podataka. Tako Zakon o policiji u čl. 9. navodi da Ravnateljstvo policije procjenjuje stanje sigurnosti, predviđa vjerojatni razvoj sigurnosne situacije, procjenjuje rizike, definira prioritete postupanja te planira mjere i radnje, kao i potrebne resurse, na temelju čega donosi Stratešku procjenu kao temeljni dokument iz djelokruga policije na nacionalnoj razini. Na temelju Strateške procjene Ravnateljstva policije donosi se Strateški plan rada policije. Navedeni dokumenti odnose se na strateško planiranje u policiji na nacionalnoj razini, dok se za razinu policijske uprave izrađuje Strateška procjena policijske uprave.

Planiranjem aktivnosti u području prevencije i suzbijanja terorizma, koje pronalaze svoje mjesto u Strateškoj procjeni i Strateškom planu, osigurava se sistematizirana implementacija proaktivnih modela kroz ključne aktivnosti u ovom području.

5. UPORABA ANALITIČKIH BAZA PODATAKA U IZGRADNJI PROAKTIVNIH MODELA

Temelj izrade, bilo strateških bilo operativnih dokumenata koji imaju za cilj predviđati razvoj kriminalne situacije kroz proaktivno djelovanje ili planirati mjere i radnje nakon određenih posljedica koje ugrožavaju (osjećaj) sigurnosti i vitalne interese, jesu informacije. Kako su izvori informacija često izvan dosega policije karakteristika ILP modela je izražena i u učinkovitoj podršci i suradnji između različitih policijskih službi (intraresorska), s drugim agencijama (međuagencijska) ali i nadležnim tijelima drugih država (međunarodna). U odnosu na međuagencijsku suradnju to se prije svega očituje u međusobnoj razmjeni podataka policije sa Sigurnosno-obavještajnom agencijom, Državnim odvjetništvom, Ministarstvom financija (Carinska uprava, Ured za sprečavanje pranja novca, Porezna uprava i dr.), Ministarstvom pravosuđa (Uprava za zatvorski sustav), ali i svim drugim relevantnim državnim institucijama i tijelima koje primarno kao svoju djelatnost nemaju borbu protiv kriminaliteta, ali imaju određene podatke koji se mogu koristiti u ovakvom načinu rada. Međuagencijski pristup u upravljanju aktivnostima prevencije i suzbijanja terorizma obuhvaća mogućnost incidentalne i strukturirane suradnje. Ovdje je potrebno naglasiti da je preduvjet ovakve suradnje prihvaćanje Nacionalnog kriminalističko-obavještajnog modela utemeljenog na ILP konceptu od strane svih tijela nadležnih za provedbu zakona. Također, uspješnost analitičkog rada ovisi i o dostupnosti bazama podataka koje bi trebale na strukturirani, centralizirani i indeksirani način pohranjivati podatke i kriminalističko-obavještajne informacije o ugrozama i njihovim mogućim počiniteljima.

Ponovno se mora naglasiti da je procjena svih saznanja važan korak u kriminalističko-obavještajnom radu. Svaki prikupljeni podatak potrebno je procijeniti tako da se procjenjuje pouzdanost izvora podatka, dakle onoga tko je podatak ustupio i vjerodostojnost podatka, dakle sam sadržaj podatka, jer krivo procijenjena informacija dovodi do krivog zaključka, a ako je kao takva unesena u analitičke baze podataka, njezina šteta može biti nemjerljivo razorna.

Na temelju svih prikupljenih, pohranjenih, obrađenih i analiziranih informacija stvaraju se analitički proizvodi koji imaju svoju operativnu, taktičku i/ili stratešku ulogu. ILP

koncept podrazumijeva spremnost izrade sljedećih analitičkih proizvoda: Procjena ugroženosti, Strateška procjena, Taktička procjena, Profil cilja / mete – Opis operativno interesantne osobe, Profil problema – Opis sigurnosne pojave, ali i niz *ad-hoc* izrađenih proizvoda u odnosu na specifičan problem (npr. Analiza rizika). Svi analitički proizvodi mogu se izrađivati sami za sebe, ali je idejni koncept usmjeren na njihovu povezanost. Naime, za stvaranje bilo kojeg strateškog dokumenta kao što je to npr. Strateška procjena, podrazumijeva se da ona obuhvaća saznanja koja su sadržana u operativnim i/ili taktičkim analitičkim dokumentima, odnosno integrira sadržana saznanja u Procjeni ugroženosti i Opisima operativno interesantnih osoba.

Prikupljanje informacija te njihova analiza podrazumijevaju primjenu određenih analitičkih tehnika koje se integrirano provode kao što su npr.: analiza obrazaca kaznenih djela [identifikacija trendova i obrazaca kaznenih djela, povezanih kaznenih djela, te žarišta (hot spot) kriminalnih aktivnosti], analiza demografskog / socijalnog trenda (utjecaj demografskih / socijalnih promjena na kriminalitet), analiza mreže (priroda i značaj veza između subjekata kriminalne mreže), analiza profila cilja (pokretanje ciljane operacije ili pružanje potpore operaciji koja već traje), analiza rizika (procjena opsega rizika kojeg predstavljaju pojedinačni počinitelji, skupine ili vrste kaznenih djela), analiza rezultata (procjena učinkovitosti), profil tržišta (analiza kriminalnog tržišta određene robe na određenom području), profili kriminalnog poslovanja (opis načina na koji se kriminalna aktivnost provodi), procjena operativnih obavještajnih informacija (ima za cilj osigurati usmjerenost kriminalističkih istraživanja). Pri određenim analizama neophodno je korištenje IT tehnologije u kriminalističko-obavještajnoj analitici (podatkovni resursi, aplikativna rješenja i analitički softveri), osobito kada se analiziraju veliki skupovi podataka.

Izravan pristup bazama podataka omogućava njihovu lakšu analizu ali i razmjenu osobito u kontekstu koordinacije postupanja s jednog mjesta u cilju brze, pravovremene i kvalitetne reakcije u rješavanju sigurnosnog događaja kao što je to terorizam. Baze podataka na nacionalnoj razini, osobito ako su interoperabilne, svakako predstavljaju značajan alat za prevenciju i suzbijanje terorizma s aspekta brzog dohvata podataka; ali uz interoperabilnost baza podataka i/ili informacijskih sustava na razini Europske unije, osobito u odnosu na policijska tijela, taj alat dodatno unaprjeđuju u kontekstu upravljanja podacima koje prikupljaju tijela i agencije za provedbu zakona.

6. ZAKLJUČAK

Implementacija proaktivnog modela postupanja kroz strateško planiranje u policiji osigurava uvrštavanje proaktivnih metodologija rada u ključni instrumentarij policijskog postupanja. Promatrajući terorizam u svim njegovim pojavnim oblicima moguće je zaključiti kako ne samo terorizam nego i radikalizam i nasilni ekstremizam predstavljaju sigurnosne pojave koje toliko ozbiljno pogađaju društvo, da je najučinkovitije sredstvo borbe protiv takvih pojava njihovo preveniranje odnosno pravovremeno otklanjanje mogućnosti njihova nastanka i razvoja.

Implementacijom proaktivnih modela kroz strateško planiranje protuterističkih aktivnosti omogućit će se povezivanje širokog kruga društvenih čimbenika i dionika protuterističkih sustava koji svojom međusobnom suradnjom svakodnevno izgrađuju nove meha-

nizme odgovora na ključne sigurnosne izazove u području terorizma. Stoga uloga strateških i operativnih dokumenata nacionalne i regionalne razine, kako u policiji tako i kod drugih dionika uključenih u prevenciju terorizma, predstavlja značajan element izgradnje ukupnog proaktivnog pristupa u području prevencije i suzbijanja terorizma.

LITERATURA

1. Cajner Mraović, I., Faber, V., Volarević, G., *Strategija djelovanja Policija u zajednici*, Zagreb, Policijska akademija, 2003.
2. Derenčinović, D., *Ogledi o terorizmu i antiterorizmu*, Zagreb, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2005.
3. Andonov, O., Mikac, R., Mamić, K., *Fenomen stranih boraca u Siriji i možebitne posljedice za Europu*, Zagreb, Međunarodne studije, 2014.
4. *Hague-Marrakech Memorandum on Good Practices for a More Effective Response to the FTF Phenomenon*, Global Counter Terrorism Forum, 2014.
5. Mamić, K., Mikac, R., Dragović, F., *Comprehensive Approach to Counter Radicalism and Extremism - Future Challenges for Counter Terrorism Process*, Ljubljana, Center for Civil-Military Relations, Monterey, USA and Institute for Corporate Security Studies, Ljubljana, Slovenia, 2016.
6. Vitez, D., Balgač, I., *Menadžment u javnoj upravi – modeli rada i izazovi upravljanja policijom*, Policija i sigurnost, Zagreb, godina 25. (2016), broj 1, str. 1.-13.
7. *Nacionalna strategija za prevenciju i suzbijanje terorizma*, NN 108/15., učitano dana 26. listopada 2017. g., na https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_10_108_2105.html
8. *Akcijski plan za prevenciju i suzbijanje terorizma*, NN 136/2012., učitano dana 26. listopada 2017. g., na https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2012_12_136_2887.html
9. *Zakon o sustavu domovinske sigurnosti*, NN 108/2017., učitano dana 22. studenog 2017. g., na https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2017_11_108_2489.html
10. *Zakon o policiji*, NN 34/2011., 130/2012., 89/2014., 151/2014., 33/2015. i 121/2016., učitano dana 22. studenog 2017. g., na <http://www.propisi.hr/print.php?id=5626>

Summary

Sonja Raguž, Ana-Marija Horjan, Krešimir Mamić

The Significance of Strategic Documents in the Proactive Mode of Work with Special Emphasis on Terrorism

The proactive action of the police as one of the fundamental mechanisms of response to the modern security threats is a move from the traditional reactive model of police action based on a broad understanding of the police as an exclusively repressive body. The development of proactive models of police action involves the application of scientific and professional methodologies of work planning and programming as well as the application of theoretical and practical achievements of the scientific disciplines of criminology, sociology, psychology and numerous other sciences as well as practical lessons important for the organization of policing.

The development of new forms of security threats, especially those that accompany the social, technological, information and communication development of the modern era, shift the focus of police from traditional reactive models to modern proactive models. Terrorism is certainly one of the highest security threats that requires the use of proactive police mechanisms. Proactive action by the police, unlike reactive, requires careful planning of activities involving the inclusion of numerous social factors. Planning the activities in the proactive part of the police action spectrum, especially due to the horizontal approach of numerous factors, requires the establishment of clear guidelines through strategic and operational documents in order to guarantee their viability.

Key words: proactive police work, strategic documents, terrorism.